

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen.
Administratieadres: Drukkerij Kemink en Zoon, Over den Dom, Utrecht, Telefoon 11989.

Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes
Telef. No. 2424 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling.
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar.
Advertentiën: 10 ct. p. mm. Losse nummers 20 ct.

en op bepaalde refo-
e eerste (constituee-
ampen, in die week
emde Hoogleeraren
l hun inaugureels
k velen onzer naar
e historische plech-
poedig mogelijk in-
n den laatst-onder-
beantwoording van

wenschen,
voorloopig comité
oningen, Voorzitter,
thoven.
rdam.
schede.
venhage.
Meerdervoort 746.

(naam)
(adres)
stichten Vereen-
teerde Kerken (on-

irculaire genoemd,
lacht te vestigen:
rteekening:

tanten van Kerken,
de Geref. Kerken
m, geen exemplaar
venbedeelde circ-
s op te geven aan
mité, Ds. J. Smelik,

le der Geref. Kerk
31 K.O.) te Rotter-
t „Zusterhulp“ een
ULP
ar de moeder door
haar taak niet kan

gave van referen-
Secretaresse Mevr.
ntijn, Van Ooster-
am-West.

ler Gereformeerde
rdt ten spoedigste

MOEDER
lichtingen, bij den
s. S. de Witte, Gr.
en.

rhuis van Arnhem
in „woning“. Wie
leenen
LOERKLEED,
ERJAS?

Utr. weg 50.

vrijgemaakte M.V.
rg, studiebronnen
- EN KERKGE-
PI Aanbiedingen
aan C. Dronkers,
delburg.

2, Zaadhandel
foon 138.
Wij leveren uit

EMZADEN
bestellingen wor-
uitgevoerd.

rdachte geb. f 4.25.
Kleine Dogmatiek.

-v. d. Schalk. Een
jallame geb. f 3.50.
Nederland, Alge-
r hervorming in
3.50.

Vrij Zicht.
WRISTERS
13 — Utrecht.

teede druk van
AD
BEVOEGD IS
m Ds E. T. v. d.
egd:
EN NEEN.
er de bekende 16
ynode der Geref.

1.35 na ontvangst
ing op postreke-
erij G. EIKELEN-
MSTEDE, Roemer
t Aerdenhout.
ezit zijn van den
og niet bestelden.
! „Tusschen ja en
voorradig, bij de
d bekomen à 70
g van postwissel.

U „BOLLAND“
art. Informaties,
n. Zoowel in bin-

AM.
— TELEF. 46284.

HOOFDARTIKEL

IS ER EENSTEMMIGHEID OVER HET GENADEVERBOND?

Slot

door
Prof. Dr K. SCHILDER.

Hier staan we dan ook even stil. We herinneren eraan, dat de synode van 1905 in betrekking tot de vraag van supra- en infralapsarisme heeft aangemaand tot voorzichtigheid. Wij vreezen, dat, in de laatste jaren, o zeker, ook van den kant van enkele jongeren, maar zeker niet minder van de zijde van ouderen, deze vermaning wel niet vergeten werd, maar dan toch niet op het debat aangaande het verbond betrokken is. Bepaalde opvattingen in betrekking tot het Verbond, gelijk ze destijds door zich supralapsariërs noemende theologen voorgestaan, door hun zich infralapsariërs noemende tegenstanders daarentegen afgewezen werden, zijn wederom als de alleen gereformeerde aangediend. Het probleem supra-, dan wel infralapsarisme is hier niet aan de orde, maar wel meer dan één ermee samenhangend inzicht nopens het verbond.

Gegeven deze situatie nu heeft het ontbreken van een vaste lijn in de verbondstheorie des te gereeder verklaring, doch ook des te scherper accent gekregen.

Maar dit is dan ook oes te krachtiger reden tot voorzichtigheid. De gereformeerde kerken hebben in 1936 uitgesproken, dat jongeren afwijken van gangbare leeringen, in betrekking tot het verbond. Wij wezen reeds de suppositie van deze bewering af: *die gangbare leeringen ontbraken*. Wat niet ontbrak, was dit: vóór 1936 is van de zijde van enkele jongeren hier en daar de vermaning tot voorzichtigheid, inzake supra- en infralapsarisme, voorzoover ze ook op de verbondstheorie betrekking heeft, in enkele uitdrukkingen uit het oog verloren. Maar na 1936 is dit van den kant van enkele ouderen in zeer duidelijke en soms krasse uitspraken, vervat in systematische verhandelingen, rechtstreeks over het verbond, niet minder geschied.

Daarom zouden de Gereformeerde kerken in synode wél gedaan hebben, als ze de vermaning van 1905, o neen, niet herhaald hadden, althans niet in een besluit, waarin een beslissing nopens artikel 212 der Acta van Amsterdam (de aan-de-orde-stelling der bekende meeninggeschillen) zou worden gegeven. Het zou immers niet rechtvaardig zijn geweest, een opwekking, die ouderen verdienen, te versteken in een vermaning, die „menigeen“ voor jonge-

ren, en voor hen alleen begeert. Liever hadden de kerken, voor wat de vragen van het verbond in zijn details betreft, de wetenschap, die zich aan de belijdenis bindt, vrij moeten laten, en moeten erkennen, liefst met duidelijke woorden, dat er inzake deze details, en dus ook, waar het kernvragen betref, inzake het verbond zelf, geen gangbare meening bestaan heeft. De verwarring van denkeelden bewijst het trouwens ten overvloede. De een wil aan de moeilijkheden ontkomen, door met dr Aalders „een zekere tegenstrijdigheid“ aan te nemen „tusschen het wezen van het genadeverbond en de uiterlijke verschijning waarin het optreedt“ („Het verbond Gods“, pag. 216). De ander, b.v. A. Littooij, onderscheidt in het verbond de zichtbare en onzichtbare kerk: „Dit in wezen onveranderlijke verbond der genade heeft twee kringen van genooten — een wijderen en engeren kring, het omvat de *zichtbare en de onzichtbare kerk*“ („Het genadeverbond en de kerk“, pag. 28). Weer een andere opinie is die van Dr A. Kuyper Sr., die onderscheidt tusschen „tweeërlei verbond“:

„Inwendig het *wezenlijke Verbond*, ompaald door den kring van Gods uitverkorenen... Maar ook *uitwendig het zichtbaar Verbond*, ompaald door den kring van hen, die belijden en er naar leven“ („Leer der Verbonden“, pag. 192).

Nog weer anders drukt zich Bavinck uit: „Het spreekt daarom vanzelf, dat het verbond der genade tijdelijk, in deze aardsche bediening en bedeeeling, ook zulken in zich opneemt, die innerlijk ongeloovig blijven en de geestelijke weldaden niet deelachtig zijn. De Gereformeerden maakten met het oog hierop onderscheid tusschen een inwendig en een uitwendig verbond, of tusschen verbond en verbondsbedeeling, of tusschen een absoluut en een conditioneel verbond; zelfs gingen enkele zoover, dat zij twee verbonden aannamen... Maar anderen kwamen terecht hiertegen op. Het verbond der genade is één; de uit- en inwendige zijde ervan, schoon hier op aarde nooit samenvallend, kunnen en mogen niet van elkander losgemaakt en naast elkaar gelegd worden... Schoon niet de foedere, zijn zij toch in foedere en zullen zoo eenmaal geoordeeld worden“ (III, 4e druk pag. 213).

Verbindend wat anderen scheidden, leert dan weer Dr A. Kuyper Jr:

„Wij staan hier voor de onderscheiding van de inwendige en uitwendige zijde van het Verbond, of, wat feitelijk op hetzelfde neerkomt, voor die van zichtbare en onzichtbare Kerk“ („De Band des Verbonds“, pag. 51).

Wij zouden hiermee kunnen besluiten. Een tweetal opmerkingen schijnt ons evenwel nog noodig.

Persoonlijk zijn wij overtuigd, dat tusschen den „vrederaad“ en het „genadeverbond“ scherpe onderscheiding noodzakelijk is;

dat verbond en verkiezing niet te vereenzelvigen zijn;

dat het genadeverbond in den tijd is opgericht, en dan werkelijk met den mensch door desbetreffende woordopenbaring, die een werkelijke, historische verbondssluiting mogelijk maakte, inleidde, en in aanzijn riep;

dat niet alleen belofte en bevel, doch ook loontoezegging en dreiging in de verbondssluiting en bij alle verbondshandhaving en -door-

voering constitutieve en onmisbare elementen zijn;

dat deze beschouwing, en niet de tegenoverstaande zich gereedelijk aansluit bij die der oudere gereformeerden en den tekst van confessie en liturgische formulieren.

Dit geeft ons aanleiding, óók ten aanzien van het genadeverbond de juistheid te erkennen van het in '36 ingediende amendement -den Houting, waarin werd aangegeven, dat, indien men een onderzoek naar voorgedragen opvattingen instellen wilde, niet alleen de niet-gangbare, doch óók de gangbare daaronder dienden te vallen. Vooral, waar ook in dit geval de door ons afgewezen voorstelling zich wel als de gangbare heeft aangediend, doch niettemin de vraag zich opdringt, of dit terecht geschiedde. Hierboven ontkenden wij dit.

In ieder geval is de onze ouder en heeft zij eerstgeboorterecht.

Een tweede opmerking is deze:

In den aanvang van ons artikel erkenden wij de groote, door Gods genade nog steeds gebleven opvoedende kracht van de verbondsgedachte in het algemeen. Ook vele tijdgenooten, van wie wij schijnen te moeten vermoeden, dat hun opvattingen te Amsterdam zijn bedoeld, hebben hieraan krachtig meegeholpen.

Dit meehelpen was noodig.

En het is nóg noodig.

Want, nu de Amsterdamsche synode van 1936 de te onderzoeken opvattingen niet heeft aangeduid, en men derhalve zelf maar moest tasten, hebben wij ons gerealiseerd, o neen, niet, dat er in de Gereformeerde kerken van vóór 1936 systematisch opvattingen worden voorgedragen, die tegen werkelijk dien naam verdienende leeringen zouden indruiden; — maar wél, dat er bepaalde *praktijken* zijn aan te wijzen, die de verbondstheorie ondermijnen en de onder ons tot nu toe overheerschende algemeene overtuiging negeeren. Er waren er, die met de *Buchmanbeweging* meegingen; er was zelfs onder de leiders onzer jeugdorganisaties één, van wien openbare opwekking tot het bezoeken der Buchmanconferenties is uitgegaan. Dat hij dienaar des Woords is, maakte de zaak te erger. Anderen, onder wie we ook dienaars des Woords zien, nemen tegen Buchmanisme een min of meer „sympathieke“ houding aan, en blijken niet in te zien, dat óók het rechte inzicht in het verbond der genade volgens gangbare onder ons levende opvatting, tot sterke waarschuwing in ste van tot gereserveerde of zelfs welwillende beoordeeling had moeten leiden. Soms ook ontmoeten we *geschriften*, hetzij dan oorspronkelijke, hetzij vertaalde, van de hand óók van theologen, welke ons de verwonderde vraag doen stellen, of er geen gevaar bestaat, dat aan het genadeverbond praktisch wordt voorbijgegaan in betrekking tot punten, welke onder de voorgaande en ook tegenwoordige generatie steeds terecht met het genadeverbond rechtstreeks in verband zijn gezet. Al deze lieden zijn thans fel „synodaal“.

Alleen maar, het bleef bij praktijken, en bij voorzichtige aanduidingen, of naïeve demonstratie van subjectivistischen inslag. *Het groote gevaar daarvan verhalen we niet*, wij meenen zelfs, daarin een kerkondermijnende tendenz waar te nemen. En daarom was het noodig geweest, in 1942, daartegen te waarschuwen, opdat het niet tot een werkelijk voordragen van zulke opvattingen kwame. Dankbaar valt te noemen, dat in sommige kerkelijke vergaderin-